

אוצר החכמה

אוצר החכמה

טו. מותר לקרא לאשה בשם איש וכן להיפך ואין בזה איסור לא יהיה כלי גבר על אשה, ויש אוסרים. ובשם שמיותר גם לאיש וגם לאשה כגון יונה, שמחה וכיו"ב, גם לדעת האוסרים יש להקל.

אוצר החכמה

שלמת מנחם

להתיר רק אם הם תחת וילון ולא בפני הנשים ח"ו, ולא ידמו לעשות מצוה הבאה בעבירה בהבאת ראיות שגם פלוני ופלוני עושים כן, ע"ש. ולענ"ד עת לעשות לה' הפרו תורתך הוא להפסיק מהמנהג הרע הזה שרבנים דורשים בפני נשים וכבר כתב בשו"ת חת"ס (חחו"מ, סימן קצ), שכל המצוות נדחות מפני הרהור עבירה, ע"ש. ובשו"ת באר משה שטרן ח"ד (סימן קמז או' כח), כתב, ולצערי הגדול שמעתי שגם מהרבנים החרדים מספידים באולמות כשאנשים ונשים יושבים בספסלים בלי שום מחיצה, ולא ידענא מי התיר להם זאת ואיה מצאו מקור טהור למנהגם התמוה הלזה, ע"ש. וע"ע בשו"ת נחלת פנחס אייפרס ח"ב (סימן נב), ע"ש. ונראה דאם דורש בפני נשים ואשתו עמו מותר דאשתו משמרתו כפי שפסק הרמב"ם (פכ"ב מה' איסור"ב ה"ד), ומרן הש"ע אה"ע (סימן כב ס"ג), ע"ש. וכן שמעתי מפי מגיד אמת על אחד מגדולי ומאורי הדור שליט"א, שכשנצרך פעם למסור שיעור לנשים הביא את אשתו עמו וכל השעור נעץ עיניו בה כדי שלא יכשל באיסור תורה של ולא תתורו, ישמע חכם ויוסף לקח.

ובענין אם מותר לגבר לשמוע דרשה מאשה, הנה כתב בלקט יושר ח"ב (עמ' לז), וזכורני שכלתו רעדיל ז"ל למדה לפני זקן אחד ששמו ר' יודל סופר ז"ל בבית הגאון ז"ל כו' ע"ש. ובשו"ת מהרש"ל (סימן כט), הביא מאשה חכמה שתפסה ישיבה והיתה מוסרת שיעור לתלמידים והיה פרוש לפניה וילון, ע"ש. [ועשו"ת משנה הלכות ח"ה (ס"ס ריח), ע"ש]. ואינו דבר חדש נגד השמש שכבר מצינו כן בתקופת הראשונים כן וכמ"ש בס' כתאב אל רסאייל (עמ' יד), על בתו של ר' שמואל בן עלי שהיתה מלמדת את

דברי חז"ל אף שיש פרעות ראש כו', ע"ש. ומשמע דאיירי באופן שנותן תוכחה לרבים באופן חד פעמי, אבל לא איירי כלל על ללמד נשים באופן קבע, דבזה ודאי שאין להקל וכמ"ש בשבט הלוי הנ"ל.

ובלא"ה, הרי גם לנשים יש איסור להסתכל בגברים לשם נוי ויופי, ועיין מ"ש בזה לעיל פ"א (סעיף ב בהערה), ע"ש. אלא שאי משום הא לא אריא, דמסתמא כשהרב דורש דברי מוסר והתעוררות אין הנשים מסתכלות עליו לשם נוי ויופי.

וההיתר היחיד הוא שידרוש הרב בפני מחיצה, והנשים לא ישאלו את הרב שאלות באמצע, שלא יכשל בקול באשה ערוה, אלא ידרוש ויעזוב את המקום וכמו שנהג כן החפץ חיים למעשה וכמ"ש בשו"ת אז נדברו הנ"ל, ובשו"ת בית אבי ח"ב (סימן מ), כתב, ושמעתי מאיש מהימן שסיפר בשם הגה"ק מוה"ר ר' ישראל סלנטר ז"ל שאמר, דכאשר היה באשכנז נודמן לו פעם לראות את הרה"ג ר' עזריאל הילדסהימער ז"ל מלמד שיעור בתנ"ך וש"ע עם נשים ובתולות, וכאשר ראה זאת אמר, אם יבא מי שהוא מרבני ליטא לעשות כן במקומינו ודאי שיעבירו אותו ממשמרתו וכן הוא מצד הדין, מ"מ הלואי שיהא חלקי עמו בעלמא דקשוט, כי כל כוונתו לשמים משום עת לעשות לה', עכ"ד. ואם בדורותם כך, בדורותינו על אחת כמה וכמה, ועל כן לא ידעתי על מה סמכו כמה רבנים גדולים שמוסרים שיעורי תורה בבתי ספר וסמינרים, ולפי הנ"ל אין להם ע"מ שיסמכו, ועיין בשו"ת רבבות אפרים ח"ו (עמ' פב), מכתב של הגאון בעל קנין תורה, שכתב, אם נותני השיעורים הם אנשים אין

שלמת מנחם

שלמת

ידידנו הרה"ג ר"א בוארון נר"ו בשו"ת לב אהרן ח"ב (סימן יט עמ' קסז), ע"ש. ולענ"ד יש להוסיף בזה טעם לאיסור עפמ"ש הר' מכתב לחזקיהו אשר בסו"ס בגדי אהרן שמצא כתוב, כשהילד יוצא לאויר העולם אם המילדת תקבל אותו בלבוש נקבה יהיה זנאי ביותר, ואם נקבה בלבוש זכר תהיה זונה, אלא תקבל אותו בלבוש חדש, שהלבוש יביא כח האיש באשה, וכח האשה באיש, עכ"ל. והביאו בשו"ת לב חיים ח"ג (סימן כו), והובא לעיל פ"א (סעיף ג), ע"ש. וא"כ יש לומר דה"ה בשמות, שאם יקרא לבן שם אשה יהיה זנאי ביותר, וכן להיפך אם יקרא לאשה בשם איש תהיה זונה, משום ששמה קגרים וכמו שאמרו בברכות (ז:), וע"ע ביומא (פג:), ר"מ בדיק בשמא, ע"ש. ובירושלמי מס' ר"ה (פ"ג ה"ט), ובמדרש ב"ר (פר' מב סי' ה), ורות רבה (פ"ב סי' ה), ובפסיקתא זוטרותא (בראשית יד, ב), ובילקו"ש בראשית (רמז עב), ורות (רמז תר), וישעיהו (רמז תמט), ע"ש. ובס' שער הגלגולים (דף כד ע"ב), כתב, כי כשנולד האדם ואביו ואמו קוראים לו שם העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן כאשר יעלה המזלג, אלא הקב"ה שם בפיהם השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא כפי המקום אשר חוצב משורש אדם העליון, ע"ש. והגחיד"א בס' דבש לפי (מע' ש או' כ), כתב משם מהר"ם די לונזאנו, שהשם הוא הנשמה, ובכל אות ואות יש ענינים גדולים, ע"ש. ובס' פני דוד פר' ויקרא (או' ז), כתב, שכל שם רומז על בחינת הנשמה כפי מדרגתה ואחיזתה ושורשה כו' ועוד הביא

התלמידים תנ"ך והיא היתה יושבת למעלה בראש המגדל והם למטה ואינם רואים אותה, ע"ש. ועיין בדברי הגר"ר מרגליות בהקדמה לס' מלחמות ה' (עמ' יד הערה 9), ע"ש. [ועיין בשו"ת שבט סופר (סימן יט), שאשה אינה יכולה להקרות רבו, לפי שאינו יכול ללמוד רוב חכמתו הימנה, ע"ש. ועשו"ת דעת סופר (חיו"ד, סימן עח), ע"ש.]. ועימ"ש לעיל (פ"ג ס"י), ע"ש. ולכן באופן שאינו רואה אותה נראה שיש להקל ולא שייך בזה קול באשה ערוה כיון ששומע דברי תורה וקיל טפי משומע קול דבורה של אשה שאם אינו מכירה אסור וכנ"ל, וע"ע בשו"ת משנה הלכות ח"ה (סימן ריח), ע"ש.

טו. הנה בשו"ת דברי מלכאל ח"ג (ס"ס עה), כתב, ובלא"ה אני תמה במה שנהגו לקרוא לנקיבות בשמות שנקראים בהם זכרים, ואין ראוי לעשות כן, ויש בזה כמה חששות, וזכר לדבר יש מאיסור דלא תלבש שמלת גבר, ע"ש. אולם הגר"ח קנייבסקי בס' טעמא דקרא עה"ת פר' כי תצא (עמ' קמט), האריך להוכיח מס"ה מקומות בש"ס בבלי וירושלמי ומדרשים וראשונים שקראו שם איש לאשה ולהיפך, ע"ש. וכן כתב בשו"ת שואלין ודורשין שלחינגר ח"ג (סימן מה), שאין בקריאת שם איש לאשה וכן להיפך איסור דלא ילבש, אלא שסיים שאין לשנות מהמסורת בת שנות דור, ותמיד היו נוהגין לתת שמות אבותינו ואמותינו ולא שמות בל ידעום ובודאי לא שמות הפוכים לבן או לבת, ע"ש. [ועיין מה שנו"נ בדברי הגר"ח קנ"ו

שלמת מנחם

משם הרב הגדול מהר"ם זכות זלה"ה בהגהותיו כת"י על זוה"ת, שכתב, ששמו של אדם היא נשמתו, ע"ש. ועיין מדבר קדמות (מע' צ או' א), ע"ש. ובס' ערבי נחל (ריש פר' פנחס), כתב, שהשם הוא שורש וחיות האדם, ועיין בס' אגרא דכלה (דמ"ט ע"ב), שכל אות ואות משמו של האדם הוא מורה על שורשים עמוקים בעולמות העליונים, ע"ש. ובס' מאור עינים (פר' במדבר), כתב, שמו של האדם הוא מורה על נשמתו, ע"ש. ובס' זכות דוד מודינא כתב שהשמות מורים על שרשם וטבעם בעולמות העליונים, ע"ש. וע"ע בבן יהודע (יומא לח:), ובשו"ת תורה לשמה (סימן תקכב), ובמראה פנים לירושלמי ר"ה (פ"ג ה"ט), ובשו"ת דברי יציב בהשמטות (סימן קב), ע"ש. ובשו"ת מבשרת ציון מוצפי ח"א (עמ' שטז), ובס' כתר שם טוב טהרני ח"ב (עמ' גל), ע"ש. ועל כן, כיון שיש השפעה גדולה לשם האדם לקבוע את שורשו ושורש נשמתו, מן הראוי שיקראוהו בשמות הגונים, שם זכר לזכר, ושם נקבה לנקבה, ולא להיפך, וכאשר יקראוהו להיפך יוכל להשפיע עליו לרעה וכנ"ל. וכן מצאתי בס"ד בס' ברית אבות ליפשיץ (סימן ח או' כט), שכתב, שאין לקרא לנקבה שם אחר זכר, ובפרט לפמ"ש המקובלים, דהשם של האדם הוא נשמתו בסוד נפש חיה הוא שמו, וא"כ יש לנקיבה ההיא נשמת זכר ואז איננה מסוגלת להוליד בנים, וגם אם תלד לא תלד אלא נקיבה אחת, ע"כ. וע"ע בשו"ת מילי דאבות ח"ה (חאהע"ז, סימן ד), מ"ש בזה, ע"ש. ובס' דברים ערבים ח"ב (עמ' קס), כתב אודות אשה שקראוה חיה על שם חיים, ואמר, שלא הוי לא זכר ולא נקיבה רק אם יוסיפו לה עוד שם, ע"ש. וע"ע בס' מנהגי מהרי"ו סוליצא הנר' בס' אור ישע (או' תשנט), שכתב, דקדק

שלא לקרא זכר על שם נקבה ולא נקבה על שם זכר, ע"כ. ובפי' תפארת אבות שם (או' תתרמג), הביא מהשלה"ק פ' כי תצא (דף שפא), שכ' משם הריקנטי עה"פ לא ילבש גבר שמלת אשה, כי מזה בא העקרות, ע"ש. והביא מעשה על הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זצ"ל, שפעם באה אשה עקרה לפניו והרופאים אמרו שלא חסר לה מאומה, ותלה הוא זצ"ל סיבת עקרותה בזה שנקרא שמה ע"ש זכר, באמרו, זכר מוליד אבל אינו יולד בעצמו, ע"ש. עוד כתב שם, שכשנולדה בתו הרבנית נחמה מינדל ע"ה בשנה שנפטר בה חותנו הרה"צ ר' מענדילי מזידיטשוב זצ"ל, הסכים לבקשת זוגתו ע"ה לקרוא לה בשם מינדל על שם חותנו, אך הוסיף גם שם נחמה בתור סגולה לבנים, ע"ש. ולכאורה מזה אפשר ללמוד גם לגבי זכר שאם יקראוהו בשם נקיבה ישפיע על נשמתו לילך בדרכי נשים, וכ"ז נאמר בהשערה כי אין לנו עסק בנסתרות, ומה גם שבשו"ת שם משמעון פלאק (חיו"ד, סימן כג), פקפק בדבריו, דהא בדורות הראשונים לא היו חוששין על זה, ואיך נקום אנו ונתחכם לחשוש על זה, ע"ש. ועשו"ת ציץ אליעזר ח"ז (סימן מט, קונט' אבן יעקב פרק יג), ע"ש. ובחיי"א (ס"ס נו), ע"ש. [נודע שכל זה היינו כשאנו קורא את הנקבה על שם זכר שנפטר, אבל כשקורא על שם זכר שנפטר יש לחוש ביותר משום שגורם ירידה לנשמתו וכמ"ש בשו"ת מילי דאבות ח"ה הנ"ל, ויהיב מלתא בטעמא, כי הזכר מקיים כמה וכמה מצוות עשה, משא"כ הנקיבה, ע"כ אם קוראין לנקיבה בשם הזכר ח"ו ירידה היא לו, ע"ש. וכ"כ בשו"ת פרי השדה דייטש ח"ג (ס"ס יז), ע"ש. ובשו"ת צי"א הנ"ל בסופו כתב, שראוי לכל בעל נפש לחוש לעצמו שלא יקרא לנקיבה שם אחר

שלמת מנחם

[אוצר החכמה]

זכר, ע"ש.]. אולם נראה שכל זה דווקא כאשר קורא לזכר בשם המיוחד לנקבה או להיפך שקורא לנקבה בשם המיוחד לזכר, אבל אם קורא לשניהם בשם המיוחד לשניהם אין בזה חשש, וכבר נתבאר לעיל (פ"א ס"ג), שבגד המיוחד לאיש ולאשה אין בו איסור לא יהיה כלי גבר על אשה, וא"כ ה"ה לענין קריאת שם איש לאשה, ואפילו לדברי הר' מכתב לחזקיה הג"ל, שלא יקבל התנוק כשיוצא לאויר העולם בלבוש של נקיבה כי ישפיע עליו, מ"מ יש לומר שבגד שמיוחד לאיש ולאשה גם הוא מודה שאין קפידא, וכן משמע מדברי הגר"י פאלאג'י בשו"ת לב חיים ח"ג (סימן כו), ע"ש. וכבר היה זה לעולמים שהיו שמות מיוחדים לאיש ולאשה, וכבר זכרנו בריש אמיר לדברי הגר"ח ק"נר"ו בס' טעמא דקרא (עמ' קמט), שמנה ס"ה מקומות מש"ס בבלי ירושלמי מדרשים וראשונים, שהשתמשו בשם איש לאשה וכן להיפך, ע"ש. ובשו"ת מהרש"ך ח"א (סימן מו ד"ה גם), כתב, גם יש קצת סמך לדבר, מדאשכחן בפרק ערבי פסחים (קו.), רב ברונא, ומאן לימא לן שאין זה שם ברונא הנוהג עתה בנשים [א.ה. עיין שו"ת שמחה לאיש (חאהע"ז, סי' ז)], כמו שם שמחה שנוהג בזכרים ובנקבות, ע"ש. ובשו"ת מהרשד"ם (חאהע"ז, סימן סח), כתב שמצינו שמות שאינם משתנים כלל מזכר לנקבה, כגון שמחה שכך אנו קורין לזכר כמו לנקבה, וכמו שמצינו רבינו שמחה המרדכי, גם שם מזל טוב מצינו לזכר ולנקבה, ע"כ. וכ"כ מרן החבי"ב בס' גט פשוט (סימן קכט או' נא), והגר"י פאלאג'י בס' יפ"ל ח"ג (קונט"א, דקכ"ט ע"ב), ורבי אבה"ו בשו"ת חיים ושלום ח"ב (דף קכד ע"א), ובס' רוח חיים אהע"ז (סימן סב או' טז), ע"ש. ובתו של הגאון

חת"ס שמה שמחה היה, כמ"ש בשו"ת שם משמעון (חיו"ד, סימן כג ד"ה ומ"ש), ע"ש. ובשו"ת מעשה אברהם (חחו"מ, סימן כט), הוסיף, ששם תמר ושם סימה נקראים בו אנשים ונשים, ע"ש. ועיין נח"ש (סעי' קכט), ובס' הדרש והעיון לוין (מאמר סז), ובס' כתב שם טוב טהרני ח"ב (עמ' פ), ע"ש. וכן מצאתי לגאון מוהר"א פאלאג'י בס' פדה את אברהם (מע' ש או' יט), שפשיט"ל שמותר לקרא לאיש בשם שמחה, דהוא לישנא דקרא, רק חקר בזה אם מותר לקרא לנקבה בשם זכר, או שיש לאסור משום לא יהיה כלי גבר על אשה, וממה שאמרו בגמ' שבת (קמ:), שלא תאמר מנו אלא מני, יש צד לומר שלא תקרא אשה בשם איש, ע"ש. [ומה שהביא משבת (קמ:), מצאתי שהרגיש בזה מדנפשיה בשו"ת פרי השדה ח"ג (סימן יז, ד"ט ע"א), ע"ש.]. והביאו בשו"ת שיח יצחק וויס (סימן תמא או' ט), ע"ש. ועיין לידידי הרה"ג רא"י אוה"צ נר"ו בהגהות לב אבירים על ס' פדא"א הנז' (עמ' קנד), מ"ש בזה, ע"ש. ומשמע מדבריו שמצד איסור לא יהיה כלי גבר אין לאסור ורק משום חששא דגמ' שבת (קמ:), צידד בזה צדדין, והיינו כדכתיבנא בס"ד, דאין בקריאת שם איש לאשה איסור לא יהיה כלי גבר על אשה, והרי זה כמבואר. וע"ע בשו"ת באר שרים ח"ו (סימן סא או' ו), ע"ש. וכעת ממש סמוך לחתימה נגה עלינו אור ספרו של ידי"ג הרה"ג א"י אוהב ציון נר"ו שו"ת יעלת חן ושם (עמ' קמ בהערה) כתב, ולצערינו פשה הנגע בקרב המונים שאינם נזהרים בזה וגורמים רעה לעצמם תחילה וראוי לפרסם הדבר למנוע מכשול גשמי ורוחני מלפניהם, עכ"ד. ישמע חכם ויוסף לקח.